

PIONEIRAS DE CIENCIAS DE VIVEIRO

BERMEJO PATIÑO, MANUEL R; FERNÁNDEZ-GARCÍA, Mª ISABEL; GÓMEZ-FÓRNEAS, ESTHER; GONZÁLEZ NOYA, ANA M.; MANEIRO, MARCELINO; PEDRIDO, ROSA; PINTOS BARRAL, XOANA; RODRÍGUEZ-SILVA, LAURA; ROMERO, MARÍA J.
Departamento de Química Inorgánica, Universidade de Santiago de Compostela

FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ, BEATRIZ

IES Anxel Fole, Lugo

GARCÍA SELJO, Mª INÉS

IES Lucus Augusti, Lugo

INTRODUCCIÓN

Nesta comunicación queremos presentar ás mulleres pioneiras de Viveiro (Lugo) que a finais do século XIX e comezo do XX estudaron carreiras universitarias de Ciencias. Pretendemos dar unha visión do comezo da presenza das mulleres de Viveiro na universidade e máis concretamente nas carreiras consideradas de ciencias (Farmacia, Medicina, Física, Química, Matemáticas), mostrar o desenvolvemento da súa actividade profesional e que así sexa coñecido o seu labor e valorado no seu xusto feito.

Con esta visión feminista amosamos as que desenvolven a práctica docente e máis as novas xeracións o camiño xa desenvolvido, para tamén deixamos patente o noso agradecemento ás loitadoras polo dereito a facer unha carreira universitaria á par que as recoñecemos como exemplo e incidimos no que aínda nos queda por conseguir. Rescatar e poñer en valor estas pioneiras é contar esa metade da historia que está por contar, así como sentar as bases sobre as que se asentaron e desenvolveron os estudos e profesións das mulleres actuais que nun número pequeno pero importante, xa vai formando parte do mundo científico e tecnolóxico.

Desde sempre houbo mulleres destacadas en Viveiro que foron e son coñecidas e ás que se lles dedican rúas. Constanza de Castro (século XV), beata (14 de xuño), foi señora do coto de Silán (Muras, Lugo) e seu esposo Ruy Díaz de Andrade, señor de San Pantaleón das Viñas, morreu heroicamente na toma de Granada; atópase enterrada na igrexa de San Francisco de Viveiro. María Sarmiento de Rivadeneira (XVI), fundadora do Colexio Seminario de Nosa Señora da Natividade (1597-1840), en Viveiro, filla de Pedro Sarmiento de Viveiro, señor de Viveiro, e Margarita Pardo de Cela (século XVII), foi fundadora dunha cátedra de artes liberais, filosofía e dunha escola pública.

MULLERES PIONEIRAS DE CIENCIAS DE VIVEIRO

Foron mulleres que naceron ou desenvolveron a súa profesión en Viveiro e estudaron unha carreira universitaria.

Manuela Barreiro Pico, farmacéutica e 1ª Licenciada da Universidade de Santiago de Compostela¹

Naceu en Viveiro (Lugo) o 5 de Xullo de 1877 e morreu en Madrid o 29 de Xaneiro de 1953. O nacemento tivo lugar no edificio do antigo convento de S Francisco, onde vivía seu avó materno, D Justo Pico de Coaña y Vijander, mestre de instrución primaria en Viveiro durante mais de tres décadas e eminente pedagogo galego do século XIX. Seu pai, D. Facundo Manuel Barreiro Arias, nado no ano 1852 en Santiago de Piugos en Lugo, foi mestre de primeira ensinanza en Viveiro e despois en Ribadeo.

Estudia a ensinanza primaria e o bacharelato en Ribadeo. Fixo os estudos na Facultade de Farmacia de Santiago de Compostela entre os anos de 1896 - 1900 cando para poder estudar as mulleres na Universidade era necesario solicitar permiso ao Sr Ministro, non sendo ata o ano 1910 cando as mulleres xa se poden matricular. Desenvolveu a súa profesión en Ribadeo onde instalou unha farmacia na rúa Rodríguez Murias, ata 1912 Rúa S Roque, no local que hoxe ocupa o Bar Cabás e máis a vivenda nos pisos superiores. Segundo o Anuario Médico de 1927 tamén tivo Farmacia en Viveiro (Lugo).

Mª Andrea González Rouco, farmacéutica

Naceu o 12 de Abril de 1911 en Magazos, Rúa Nova, Viveiro (Lugo), e morreu en Santiago de Compostela o 5 de maio de 1988. Seu pai, Bernardo González Otero (1873, Vilalba, industrial) e a súa nai, Maria Rouco Benitez (1883, A Habana), residentes en Magazos. Irmáns: Manuel, Mª Andrea, Lidia del Carmen, Ofelia Petronila, Alicia Pilar e Elena Balbina. Estudou primaria na escola indiana de Magazos e o bacharelato no Instituto de Ensinanza Media de A Coruña. Estudou Farmacia de 1928 a 1934 na Facultade de Farmacia de Santiago.

Exerceu a súa carreira profesional primeiro como rexenta en dúas oficinas de Farmacia (os donos non tiñan o título de licenciados). Rexenta na localidade de Carballo (A Coruña) a oficina de farmacia de D. Constantino Enríquez Gundín, desde o 4 de maio de 1938, continuando dito exercicio nos meses seguintes. Rexenta, tamén, na localidade de Betanzos (A Coruña) a oficina de farmacia de D. Carlos Castro Ares, desde o 28 de outubro de 1939 ao 28 de novembro de 1941. E foi Titular da oficina en Santiago de Compostela (rúa Orfas nº 24); desde o 1 de decembro de 1941 a o 6 de xuño de 1988. Viviu na rúa Cabo Santiago Gómez nº 9 de A Coruña.

M^a del Pilar Cordido Fanego, farmacéutica

Naceu en Viveiro o 19 de Novembro de 1919 e morreu en Betanzos o 15 de maio do ano 2000. Seu pai, Manuel Cordido Pernas (1857, Viveiro), foi médico en Viveiro e a súa irma Concepción Lucia (1908, Viveiro), estudou uns cursos na facultade de Farmacia (1929-31); seu irmán Manuel foi médico en A Coruña. Fixo os estudos de primaria en Viveiro. Estudou na Facultade de Farmacia de Santiago de Compostela de 1939 a 1946.

Desenvolveu a súa Carreira Profesional como Titular de oficina en A Coruña (Rúa Santiago Gómez nº 5, hoxe Sinfónica de Galicia), do 2 de novembro de 1948 ao 12 de xullo de 1977. Traslada a farmacia a Rúa Manuel Murguía nº 23 ata a xubilación. Foi tamén substituta na dirección técnica da oficina de farmacia de Dª Leonor Cabeza Golán do 5 a o 9 de maio de 1983. E tamén na dirección técnica da oficina de farmacia de Dª Mª Nieves Brizuela Vázquez, do 7 a o 21 de setembro de 1983, e do 15 ao 27 de outubro de 1984.

Francisca Leonor Esperanza Sampedro Costas, médica

Naceu en Gondomar (Pontevedra) o 31 de Xaneiro de 1930 e morre na Coruña o 25 de maio de 2014. Seu pai, Francisco Sampedro Galdo (1901, Viveiro), foi médico en Viveiro. Tivo 2 irmáns Juan José (traumatólogo) e Francisco Javier (xinecólogo e profesor na USC). Tivo dous fillos Francisco e Pedro Mayo Sampedro (estomatólogos).

Iniciou os estudos de Farmacia en Santiago de Compostela en 1947 e no ano 1949 cambia a Medicina onde acaba en 1952. Exerceu como médica de medicina xeral en Viveiro ata a súa xubilación no ano 2000.

REFERENCIAS

Fernández García, M. I. Manuela A. Barreiro Pico, Ribadense destacada, 1ª Licenciada en Farmacia de Galicia (1900), *Ed. Deputación Provincial de Lugo, ISBN 978-84-697-4468-0, DP Lu 102, 2017.*